

Innspill fra Universities Allied for Essential Medicines vedrørende

Fagerbergutvalgets utredning NOU 2011: 6 Et åpnere forskningssystem

I Fagerbergutvalgets utredning, *NOU 2011: 6 Et åpnere forskningssystem*, fra mai i år, settes det søkelys på sammenhengen mellom ressursinnsats og resultater i offentlig finansiert forskning. Utvalget fremmer også forslag til hvordan ressursutnyttelsen kan forbedres og setter dermed søkelys på viktige utfordringer i norsk forskning. Vi synes det er positivt at det rettes fokus mot *samfunnseffekter* av forskning, men vi savner en diskusjon rundt hvilke samfunnseffekter som er ønskelige, og hvordan disse skal oppnås, i utredningen. Vi i Universities Allied for Essential Medicines (UAEM) etterlyser derfor en slik diskusjon og mener det er nødvendig å definere hva vi ønsker å oppnå med forskningen når man skal forsøke å evaluere ressursbruken. Vi er i utgangspunktet positive til et økt fokus på resultater av forskning, men mener forslaget til Forskningsbarometer slikt foreslått ikke ivaretar hensynet til faktiske samfunnseffekter.

Viktigheten av relevans

Fagerbergutvalget presiserer at et velfungerende forskningssystem må balansere ulike hensyn: kvalitet, relevans, mangfold, fornyelse, langsiktig kunnskapsmessig beredskap versus konkrete kunnskapsbehov, osv. I utredningen drøftes mange av disse momentene, men hensyn til relevans og hvilke effekter man ønsker at forskning skal fremme, tillegges liten vekt.

Store deler av utvalgets innstilling vies til et forslag til hvordan vi bedre skal måle ressursutnyttelse. Konkret foreslås et forskningsbarometer som skal brukes for å vurdere sammenhengen mellom ressurser som går til forskning og resultatene fra forskningen. Barometeret skal bestå av følgende seks dimensjoner: vitenskapelig publisering, siteringer i fagtidsskrifter, internasjonalisering av forskning, næringslivets bruk av det offentlige forskningssystemet, rekruttering til forskning og publisering på tvers av sektorer (fra *NOU 2011: 6 Et åpnere forskningssystem: Kort sammendrag*). Vi er enige i at disse dimensjonene er viktige elementer i evaluering av forskning og ressursutnyttelse, men mener at barometeret slik det er utformet i innstillingen er mangelfullt. Dersom

samfunnseffekter av forskning ikke inkluderes eksplisitt, frykter vi at det kan få det vi mener er negative konsekvenser for hvilke temaer det forskes på.

Behov for en dimensjon som måler samfunnseffekter

En underliggende antagelse for at barometeret skal fremme *samfunnseffekter* er at publisering, sitering og relevans for næringsliv er gode indikatorer for hva som er samfunnsnyttig og viktig kunnskap. Vi mener at dette ikke er tilfellet; det er ikke nødvendigvis slik at den viktigste forskningen (målt i samfunnseffekter) er den som får størst anerkjennelse og oppmerksomhet i form av sitering, publisering og næringslivets interesse. Barometeret vil altså måle effekter av forskning innenfor et akademisk miljø (som kan sees på som indikatorer for kvalitet), men mangler en dimensjon som har til hensikt å måle samfunnseffekter. I denne sammenheng savner vi grundigere diskusjon om hvilke samfunnseffekter det er vi ønsker å oppnå med forskning. En slik diskusjon burde ha vært sentral i en utredning om ressursutnyttelse av forskningsmidler. Til tross for at universitetenes rolle som sted for fri forskning er viktig, mener vi at hensynet til faktiske effekter av forskning, samt potensielle fremtidige effekter, bør være essensielt når en ser på ressursutnyttelse av forskningsmidler. Vi mener et forskningsbarometer som skal måle sammenhengen mellom ressurser og resultater bør inkludere indikatorer som reflekterer forskningens relevans for samfunnet. Til tross for at det kan være utfordrende å måle relevans og samfunnseffekter metodologisk, mener vi dette er for viktig til å utelate i et forskningsbarometer.

Utvalget sier i sin oppsummering at det ønskes et forskningssystem "... som i større grad enn i dag åpner for mangfold og konkurranse, og hvor de beste forslagene og ideene vinner fram". Også her etterlyser vi diskusjon om hvordan de beste forslagene og ideene for *samfunnet* skal vinne fram. Hvordan skal barometeret kunne legge til rette for forskning på de viktigste temaene, hvis barometeret ikke inneholder indikatorer som nettopp kan adressere dette? For å utforme slike indikatorer, er det en forutsetning at man diskuterer hvilke områder man ønsker å prioritere. Dette snakkes det per i dag lite (høyt) om; det er fordi det er et komplekst og vanskelig tema – alle forskere vil hevde at deres forskning er viktigst, eller i alle fall veldig viktig. Forskere, politikere, media og forvaltere må tørre å delta i debatter om hva man faktisk skal forske på. Selv om all kunnskap har en egenverdi, må vi ta innover oss at hvor vi setter fokus påvirker resultatene vi får.

Universities Allied for Essential Medicines (UAEM) mener her at samfunnsnytte av forskning i større grad brukes som kriterium for forskningsfinansiering. Forskning som har stor innvirkning på menneskers liv er et godt eksempel på forskning som kan ha store positive samfunnseffekter. Et

forskningsbarometer som inkluderer potensiell innvirkning på helse (som et mål på potensiell samfunnsnytte) kan for eksempel inngå i evaluering av helseforskning, og dermed være med å fremme forskning på de største helseproblemene.

Fri forskning har historisk vist seg å komme fram til nye ideer, løsninger og produkter – også uavhengig av hva man i utgangspunktet kunne forvente av prosjektene. Det kan argumenteres for at et for sterkt fokus på samfunnsnytte vil gå på bekostning av fri forskning. Vi mener at et fokus på samfunnseffekter også må anerkjenne langsiktig forskning og grunnforskning som hjørnestein i all forskning. Likevel kan ikke vernet om fri forskning stenge døren for debatten om hva som skal forskes på.

Konklusjon

Forslaget for premiering av resultatbasert forskning må i større grad legge til rette for forskning som kan bidra til å løse viktige utfordringer verdenssamfunnet står ovenfor. Vi mener Fagerbergutvalgets innstilling i for liten grad gir insentiv for forskning på de viktigste samfunnsutfordringene gjennom forskningsbarometeret som er foreslått. Vi håper det videre arbeidet med ressursutnyttelse av forskning i større grad vektlegger hvilke samfunnseffekter vi ønsker, og at innvirkning på samfunnet inngår som et mål i et eventuelt forskningsbarometer.